

(19. 1.)

VERSLAG DER COMMISSIE.

(De vroegere stukken zijn gedrukt onder n°. 155 der Zitting 1896—1897.

De Commissie, in wier handen gesteld zijn de Inlichtingen van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid op het adres van D. VAN KONIJNENBURG te Leeuwarden in zake het reglement op de lage verveningen buiten de veenpolders in Friesland, heeft de eer het volgende verslag uit te brengen.

Ten gevolge van de wet van 13 Juli 1895 (*Staatsblad* n°. 113), houdende bepalingen omtrent verveningen, is door de Provinciale Staten van Friesland den 20sten November 1895 het hierboven genoemde reglement vastgesteld, hetwelk bij Koninklijk besluit van 28 Februari 1896 is goedgekeurd.

De adressant heeft zich wegens deze zaak den 15den December 1896 tot de Tweede Kamer der Staten-Generaal gewend, bewerende dat dit reglement geacht moet worden niet in overeenstemming te zijn met de wet van 13 Juli 1895, weshalve hij de Kamer verzoekt de maatregelen te nemen, die noodig zijn om eene wijziging van bedoeld reglement te verkrijgen.

Omtrent dit adres zijn door de Kamer inlichtingen verzoekt aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, aan welk verzoek de vorige Minister heeft voldaan door inzending van eene Nota, waarin ook verschillende inlichtingen van Gedeputeerde Staten van Friesland zijn medegedeeld en waarbij het bedoelde reglement en de daarover in de Provinciale Staten van Friesland gewisselde stukken aan de Kamer zijn overgelegd. De bezwaren van den adressant zijn in die Nota aan een uitvoerig onderzoek onderworpen: de uitslag was, dat het reglement geacht moest worden *niet* in strijd met de wet te zijn.

Die Nota (Gedrukte Stukken 1896—1897, n°. 155) is in handen gesteld van eene Commissie uit de Kamer; maar de behandeling dezer zaak heeft groote vertraging ondervonden. Toen het niet doenlijk bleek haar af te doen in de Zitting der Kamer 1896—1897, heeft de aanvankelijk benoemde Commissie, met het oog op de mogelijkheid dat in hare samenstelling wijziging zou komen ten gevolge van de verkiezingen van 1897, bezwaar gemaakt een verslag uit te brengen. Werkelijk zijn twee harer leden niet tot leden der Kamer herkozen en diensgevolge in de Commissie door andere leden vervangen. Dit een en ander is oorzaak, dat eerst thans over de inlichtingen, door den inmiddels afgetreden Minister verstrekt, verslag wordt uitgebracht.

Als algemeene opmerking wenscht de Commissie voorop te stellen, dat een bij Koninklijk besluit goedgekeurd provinciaal reglement volgens art. 167 der Provinciale Wet alleen door eene wet kan worden geschorst of vernietigd. Als grond daarvoor komt slechts in aanmerking strijd met de wet of met het algemeen belang. De Kamer staat dus op een geheel ander standpunt dan waarop de Staten der provincie bij de vaststelling van het reglement stonden. Deze hadden het onderwerp uit ieder oogpunt te beoordeelen; voor volledigheid zorg te dragen; niet enkel op het noodzakelijke en het goede, maar ook op het wenschelijke en het betere te letten; ook aan redactie hunne aandacht te wijden. De Kamer daarentegen heeft zich alleen af te vragen, of er strijd is met de wet of het algemeen belang. De Commissie is met den Minister van oordeel, dat de adressant dit verschil van standpunt herhaaldelijk heeft uit het oog verloren, gelijk reeds uit door hem gebezigde uitdrukkingen, als „het verdient aanbeveling”, „het is wenschelijk” en dergelijke, blijkt.

De aanmerkingen van den adressant betreffen in het geheel zeven artikelen van het reglement, namelijk de artt. 9, 10, 40, 42, 47, 52 en 54, terwijl hij nog een nieuw art. 55 als slot-artikel noodig acht. De Commissie zal deze artikelen achter-eenvolgens bespreken.

Art. 9. In dit artikel is sprake van uitkeeringen van de betaalde slik- en turfgeden aan de eigenaren der perceelen, waarvoor die gelden zijn betaald. Het heeft betrekking op het 2de lid van art. 4 der wet.

De adressant heeft twee bedenkingen.

De eerste is, dat het reglement uitkeering voorschrijft, zoodra aan Gedeputeerde Staten, op advies van den hoofdingenieur van den provincialen waterstaat en van het gemeentebestuur, zal zijn gebleken, dat de verveende gronden weder voldoende zijn droog gemaakt of aangevuld en in cultuur gebracht. De adressant zou, in plaats van „op advies”, willen lezen: „na ingewonnen advies”. De Commissie meent dit als eene quaestie van redactie te mogen beschouwen en dus verder di punt onbesproken te kunnen laten.

In de tweede plaats wijst de adressant er op, dat het recht op hooger beroep, hetwelk de wet in art. 5 geeft, in dit artikel van het reglement niet wordt vermeld. Diezelfde quaestie keert nog bij verschillende andere artikelen terug. De adressant had daarbij ook nog de aandacht kunnen vestigen op het feit, dat in enkele andere artikelen van het reglement (artt. 2, 33, 46) het recht van beroep wel wordt vermeld.

Ook dit bezwaar betreft ten slotte de redactie. Het recht van beroep bestaat krachtens de wet in al de gevallen, in haar art. 5 bedoeld. Het reglement ontleent het niet, maar vermeldt het niet overal. Eene goede redactie zou hebben medegebracht het of overal of nergens of in één artikel, daarvoor alleen bestemd, te vermelden. De minder goede redactie kan hen, die alleen het reglement, niet ook de wet raadplegen, op een dwaalspoor brengen.

Art. 10. Dit artikel betreft gedeeltelijke uitkeering van slik- of turfgeden aan gereguleerde waterschappen, waarbinnen de veenderijen, waarvoor die gelden zijn opgebracht, zijn gelegen. Het draagt de beslissing hierover aan de Provinciale Staten op.

De adressant wenscht, dat ook van deze beschikkingen hooger beroep worde toegekend.

Dit is niet hetzelfde bezwaar, dat zooeven besproken werd: want hier is sprake van een besluit van Provinciale Staten, terwijl art. 5 der wet beroep toekent van besluiten van Gedeputeerde Staten. Maar om die reden zouden de Provinciale Staten ook niet bevoegd geweest zijn hier een recht van beroep toe te kennen, dat noch de algemeene wet noch de wet van 13 Juli 1895 verleent.

De onttrekking van deze soort van beschikkingen aan beroep op de Kroon is dus het gevolg hiervan, dat de Staten van Friesland, meer het oog vestigende op de wijze, waarop de zaak vroeger in Friesland geregeld was, dan op den gedachtengang en de bedoeling van den wetgever van 1895, de beschikkingen krachtens art. 10 van het reglement te nemen, aan Provinciale Staten, in plaats van aan Gedeputeerde Staten hebben opgedragen.

De Commissie kan dit niet goedkeuren, al worden ook door deze regeling de belanghebbenden niet geheel verstoken van de gelegenheid om voor hunne belangen te waken. Immers het laatste lid van art. 10 bepaalt, dat de eigenaars of bezitters van gronden, wateren of veenpetten, waarvoor door het waterschap uitkeering van slik- of turfged is aangevraagd, vóór het verleen daarvan door het gemeentebestuur in hun belang worden gehoord, en dat het proces-verbaal van dit verhoor bij het voorstel tot uitkeering aan de Staten wordt overgelegd. De belanghebbenden zijn dus, indien zij eene uitkeering aan een waterschap, waartoe door de Staten besloten is, met de wet of het algemeen belang in strijd achten, in de gelegenheid van de Kroon vernietiging van dat besluit te vragen, niet krachtens een speciaal recht van beroep, maar op grond van art. 166 der Provinciale Wet. De Minister meent, dat ook de krachtens art. 10 door Provinciale Staten te nemen beschikkingen, als vallende onder art. 1 j^o. art. 4 der wet, de goedkeuring der Kroon behoeven, zoodat ook daarin een waarborg voor de belanghebbenden gelegen zou zijn. De Commissie betwijfelt dit. De bedoelde beschikkingen zullen uitvoering zijn van eene regeling in art. 10 van het reeds goedgekeurd reglement vastgesteld, maar zelve zullen die beschikkingen zulk eene regeling niet bevatten.

Art. 40. Dit artikel noemt op wat uit de slik- en turfgeden wordt betaald en vermeldt als zoodanig onder c de uitkeeringen, ingevolge artt. 9 en 10 vastgesteld.

De adressant meent dat ook de uitkeeringen, bedoeld bij art. 54, hier vermeld hadden moeten zijn.

Ware de opmerking juist, dan zou het bezwaar toch alleen de redactie betreffen. Maar ook de redactie komt der Commissie correct voor. Art. 54 bevat eene overgangsbepaling en maakt

het nieuwe reglement toepasselijk ook op vroeger betaalde slikgelden en daaruit ontstane slikgeldfondsen. Niet art. 54 moest dus in art. 40 genoemd worden, maar art. 40 is, met andere bepalingen van het reglement, krachtens art. 54 op de uitkeeringen uit oude slikgelden toepasselijk.

Art. 42. Dit artikel betreft de belegging der slik- of turfgeden.

De adressant wenscht hierbij eene overgangsbepaling voor oude slikgeldfondsen, die niet altijd op de voorgeschreven wijze zijn belegd. Hij wenscht de afwijkingen, die hebben plaats gehad, niet bestendig, maar ook de gelden niet plotseling opgevraagd te zien; hij zou voor het in orde brengen der niet behoorlijke belegging een termijn van drie jaren willen zien vaststellen.

Aan den eersten wensch is reeds door het zoeven genoemde art. 54 voldaan. Uitvoering zonder schadelijke overhaasting ligt, blijkens de verstrekte inlichtingen, in de plannen van Gedeputeerde Staten.

Het bepalen van een vasten termijn zou tot ongelegenheden aanleiding kunnen geven.

De adressant wenscht verder nog dat bijschrijving van de gekweekte rente verplichtend worde gesteld. Gedeputeerde Staten berichten dat die renten jaarlijks in de rekeningen der slikgeldfondsen worden opgenomen. Eene rekening van gevoerd beheer, waarin de gekweekte renten niet zouden behoeven te worden opgenomen, komt der Commissie niet wel denkbaar voor. Het gemis eener uitdrukkelijke vermelding der verplichting schijnt haar dus geen bedenkelijke leemte te zijn.

Art. 47. Dit artikel betreft het voorschrift aan de gemeentebesturen tot het aanleggen van een perceelsgewijze ingericht register der veenderijen in de gemeenten, met jaarlijksche vermelding van de voor ieder kadastraal perceel betaalde slik- of turfgeden, welk register door Gedeputeerde Staten moet worden goedgekeurd.

Het vijfde lid van dit artikel bevat de volgende bepaling: „Binnen den tijd van drie jaren, na de inwerkingtreding van dit reglement, moeten de registers naar de bepalingen van dit artikel zijn bijgewerkt.”

Met het oog op het feit, dat deze registers in onderscheidene gemeenten niet of niet goed zijn bijgehouden, acht adressant ter-visie-legging der bijwerking met het recht van reclame en beroep hoogst noodig.

De Commissie merkt hieromtrent op, dat volgens het eerste lid van art. 47 ieder ter secretarie der gemeente kosteloos inzage van het door Gedeputeerde Staten goedgekeurde register kan bekomen, en dat het besluit van Gedeputeerde Staten tot goedkeuring valt onder de besluiten, waarvan krachtens art. 5 der wet beroep op de Kroon is toegelaten. Hoewel hierdoor niet geheel voldaan wordt aan den wensch van den adressant, die een recht van reclame bij Gedeputeerde Staten, en dus twee instantiën op het oog heeft, wordt toch door het opgemerkte het gewicht van zijne bedenking, hetwelk de Commissie niet ontkent, enigszins verminderd.

Onder de inlichtingen, door Gedeputeerde Staten aan den Minister en door dezen aan de Kamer verstrekt, vindt men ook de mededeeling, dat niet of niet voldoende bijgehouden registers in Tietjerksteradeel voorkomen, doch slechts van verveningen die vóór 1870 plaats hadden. Daaromtrent wordt dan verder gezegd: „Deze kunnen echter niet bijgewerkt worden, omdat de wetenschap ontbreekt, wegens de vervening van welke perceelen zij werden opgebracht.” Het is aan de Commissie aangenaam hieraan te kunnen toevoegen, dat blijkens van officieele zijde door haar ontvangen bericht, een hernieuwd onderzoek in het archief van Tietjerksteradeel geleid heeft tot het vinden van het tot dusver verloren gewaand register der slikgelden, vóór 1870 opgebracht in die gemeente.

Art. 52. De aanmerking van den adressant op dit artikel betreft weder de quaestie van hooger beroep, die door de Commissie bij art. 9 besproken is.

Art. 54. Dit artikel bevat de overgangsbepaling, waarvan reeds bij de bespreking van art. 40 melding is gemaakt. Het tweede lid van dit artikel bevat de volgende bepaling: „Hetzij al dan niet registers voorhanden zijn, waaruit kan blijken van welke kadastrale perceelen slikgeld is betaald, kunnen door de Staten uitkeeringen uit de bestaande slikgeldfondsen worden gedaan.”

De adressant komt op tegen de onbeperkte bevoegdheid tot uitkeering, bij dit tweede lid toegestaan, die hij in strijd acht met art. 4 der wet.

Ook de Commissie acht deze bepaling niet gelukkig en de bezwaren, die daartegen rijzen, door de verdediging in de inlichtingen niet weerlegd.

De Commissie wenscht allereerst de beteekenis der bepaling vast te stellen. Het artikel bevat eene overgangsbepaling en heeft dus in zijn geheel alleen betrekking op oude slikgeldfondsen. Ook op die fondsen wordt het nieuwe reglement toepasselijk verklaard en aan die toepasselijkverklaring voegt het tweede lid nog weer eene afzonderlijke bepaling toe. Die bepaling vangt aan met de woorden: „hetzij al dan niet registers voorhanden zijn”; maar in werkelijkheid moet de bepaling (behoudens de toepassing van art. 10) beperkt zijn tot het geval dat *geene* registers voorhanden zijn. Want het geval dat *wel* registers bestaan, wordt krachtens het eerste lid van het artikel door het nieuwe reglement beheerscht. Dat uitkeering of teruggaaf in *dat* geval geschieden kan — het reglement noemt het in art. 9 *uitkeering* en in art. 46 en volgende *teruggaaf* — volgt rechtstreeks uit dit reglement en tevens wordt dus die teruggaaf beperkt door de in het reglement gestelde regelen. Maar volgens die regelen zou er niets terug te geven vallen, indien er geene registers zijn. Daarom is voor dat geval het tweede lid van art. 54 noodig. Daarin wordt nu echter geen enkele regel gesteld. De Staten worden eenvoudig bevoegd verklaard uitkeeringen te doen. Zonder dat de toepassing afhankelijk wordt gemaakt van eene bestaande of toekomstige regeling; zonder dat dus goedkeuring der Kroon een vereischte is, en zonder dat er mogelijkheid is van beroep op de Kroon, omdat niet aan Gedeputeerde Staten, maar aan Provinciale Staten de bevoegdheid gegeven wordt.

Dit acht de Commissie bedenkelijk.

Door het terugvinden van het register van Tietjerksteradeel is het terrein, waarop de bepaling werken kan, ingekrompen; maar zolang er nog registers ontbreken, kan zij toch toepassing vinden. Wel blijkt uit de geschiedenis van het Reglement, dat verschillende oude reglementen, die niet ingetrokken zijn, hierop van toepassing worden geacht, en verklaren Gedeputeerde Staten, dat het voornemen bestaat de bestaande regelingen te herzien. Maar dit alles bewijst slechts, dat in art. 54 eene andere bepaling is opgenomen dan noodig was, en dat die bepaling alleen dan niet verkeerd zal werken, indien bij de toepassing bestaande of toekomstige beperkingen worden in acht genomen, waarvan in het artikel niets te lezen staat.

Nog hebben Gedeputeerde Staten omtrent de bedoeling der bepaling eene opmerking gemaakt, die de Commissie niet met stilzwijgen mag voorbijgaan. Zij zeggen, dat de bepaling twee gevallen specteert. Het eene is het zoeven besprokene: het geval dat registers ontbreken. Het andere is het geval dat slikgelden betaald zijn voor zeer kleine oppervlakten verveenden grond, waaromtrent eventueel zou kunnen blijken, dat ten opzichte van die perceelen van geene droogmaking enz. sprake zal kunnen of behoeven te zijn.

Daartegen moet de Commissie nog afzonderlijk opkomen. Indien zij Gedeputeerde Staten goed begrijpt, dan valt dit laatste geval, volgens de hierboven door haar gegeven uitlegging, geheel buiten het tweede lid van art. 54 en evenzeer buiten art. 9 van het reglement. Het noemen van dit geval maakt dus de zaak niet beter, maar slechter, daar het schijnt te wijzen op eene bedoeling, die noch kan noch mag bereikt worden.

Nieuw art. 55. — Dit artikel wordt door den adressant gewenscht ten einde van de besluiten der Staten en van die van Gedeputeerde Staten beroep op den Koning toe te laten.

De Commissie heeft deze zaak reeds bij de artt. 9 en 10 besproken.

De Commissie heeft de eer op grond van vorenstaande beschouwingen aan de Kamer voor te stellen:

- 1°. dank te zeggen voor de ontvangen inlichtingen;
- 2°. den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid in overweging te geven het daarheen te leiden, dat art. 10 en het tweede lid van art. 54 van het Reglement gewijzigd worden;
- 3°. afschrift van dit Verslag aan den Minister te doen toekomen.

Aldus vastgesteld den 9den Juni 1898.

PIJNAPPEL.
KOLKMAN.
BOUMAN.
TYDEMAN.
PYTTERSEN.